

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ОДЗ. 02 МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Спеціальність 011 « Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)»
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Київ 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
 КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
 ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
 КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ

«Зак. ВБ/ДЖ/УО»
 Проректор
 з науково-методичної та
 навчальної роботи
 _____ О.Б. Жильцов
 « _____ » _____ 2016 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

ОДЗ. 02 МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

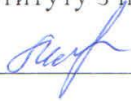
Спеціальність 011 « Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)»
 другий (магістерський) рівень вищої освіти

Київ 2016

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА	
Ідентифікаційний код 02150854	
Начальник відділу моніторингу якості освіти	
Програма №	2672
(підпис)	(підпис, ім'я та прізвище)
« _____ »	20 _____ р.

Структура програми типова. Години відповідають робочому навчальному плану.

Заступник директора Педагогічного інституту з навчальної роботи

 Машовець М.А.

Робоча програма «Методологія та методи науково-педагогічних досліджень» для здобувачів другого (магістерського) рівня освіти, галузі знань – 01 «Освіта», спеціальності – 011 «Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)», 2016 року – 33 с.

Розробник:

Тернопільська В.І., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та історії педагогіки.

Протокол № 1 від 07.09.2016 року.

Завідувач кафедри Хоружа Л.Л.

 (Хоружа Л.Л.)

(підпис) (прізвище та ініціали)

“ 07 ” вересня 2016 року

© Київський університет
імені Бориса Грінченка, 2016 р.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.	4
Структура програми навчальної дисципліни	
I. Опис предмета навчальної дисципліни	7
II. Тематичний план навчальної дисципліни.	8
III. Програма	
<i>Змістовий модуль I.</i>	9
<i>Змістовий модуль II.</i>	10
<i>Змістовий модуль III.</i>	11
<i>Змістовий модуль IV.</i>	13
IV. Навчально-методична карта дисципліни	15
V. Плани семінарських занять	17
VI. Завдання для самостійної роботи	20
VII. Карта самостійної роботи студента.	24
VIII. Система поточного і підсумкового контролю знань.	25
IX. Методи навчання	27
X. Методичне забезпечення курсу.	28
XI. Тематичні напрями до семестрового контролю	28
XII. Рекомендована література	
Основна.	28
Додаткова.	29

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Система навчання у вищій школі – це багатогранний процес, який включає цілу низку взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідають уміння працювати з науковою інформацією, аналізувати її, порівнювати з реальними подіями, співставляти різні судження, робити власні висновки та прогнозувати майбутні результати діяльності. Тому головним завданням навчання в магістратурі є поглиблення теоретичних та професійних знань магістрантів у галузі обраної науки, оволодіння методологією проведення наукових досліджень та уміннями реалізації на сучасному рівні наукової, педагогічної та практичної діяльності.

Робоча навчальна програма з дисципліни «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» для спеціальності «Педагогіка вищої школи» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, що розроблено кафедрою теорії та історії педагогіки на основі освітньо-професійної програми підготовки магістрів відповідно до навчального плану.

Програму розроблено відповідно до наказу МОН України № 1067 від 09.11.2010 «Про введення в дію переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. №787».

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання.

Програма визначає обсяг знань, якими має оволодіти спеціаліст денної форми навчання відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційного рівня, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень».

«Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» є складовою частиною дисциплін циклу професійно-орієнтованої гуманітарної й соціально-економічної підготовки нормативного блоку. Її вивчення передбачає розв'язання низки завдань фундаментальної професійної підготовки фахівців вищої кваліфікації, зокрема: опанування системою знань про методологічну базу дослідження, логіку, основні елементи, етапи, методи наукової та науково-педагогічної роботи.

Мета курсу «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» – формування у майбутніх викладачів методологічної культури та цілісної системи знань, умінь і навичок з організації і проведення науково-дослідної роботи у галузі педагогіки.

Завдання курсу: формувати загальні та фахові компетентності майбутнього фахівця, а саме:

- **світоглядну компетентність:** цілісне уявлення про майбутню професію: здатність до соціальної, професійної, науково-дослідної діяльності; спроможність працювати в колективі з урахуванням різних світоглядних позицій;
- **громадянську компетентність:** навички управління власною громадянською позицією; здатність брати на себе громадянську відповідальність;
- **комунікативну компетентність:** прагнення до вияву та розвитку комунікативних здібностей; позитивна внутрішня мотивація до міжособистісної комунікації; знання соціопсихологічних основ комунікативної взаємодії; уміння використовувати

сучасні засоби зв'язку для здійснення комунікації; уміння гармонізувати комунікативну взаємодію, ініціювати сприятливий морально-етичний клімат;

- **інформаційну компетентність:** критичне ставлення до отриманої інформації; уміння упорядковувати, аналізувати, систематизувати, структурувати інформаційні обсяги; усвідомлення цінності суб'єктної позиції в інформаційному просторі;
- **самоосвітню компетентність:** рефлексивні вміння; навички самостійного прийняття відповідальних рішень щодо самовдосконалення; індивідуально-психологічна готовність самостійно розвивати знання і їх розуміння в обраній сфері професійної діяльності; здатність адаптувати практичні результати самоосвітньої діяльності до специфічних освітніх контекстів; здатність до рефлексії цінностей;
- **методологічну компетентність:** знання про рівні сучасної методології, філософські ідеї, парадигми, наукові підходи, принципи, логіку дослідження, науковий пошук в освіті, концептуальні основи методології науково-дослідної діяльності, технологічні механізми здійснення наукового дослідження; дослідницькі вміння;
- **психолого-педагогічну компетентність:** здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; знання і розуміння предметної області та специфічних особливостей професії;
- **методичну компетентність:** здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; здатність планувати, управляти часом у професійній діяльності; здатність до підготовки та проведення на високому методологічному, дидактичному та методичному рівнях різних видів навчальних занять;
- **творчу компетентність:** здатність генерувати нові ідеї; здатність розвивати нові уміння, технології, дидактичний інструментарій, практичний досвід та/або відповідні дидактичні матеріали;
- **предметну компетентність:** загальні знання про компетенції та компетентності, компетентнісний підхід; здатність до реалізації виховних функцій у процесі групової, індивідуальної роботи зі студентами;
- **комунікативну компетентність:** здатність до комунікативної взаємодії у професійно-педагогічній діяльності; здатність ефективно висвітлювати, поширювати та передавати результати наукових досліджень та інновацій колегам;
- **інструментальну компетентність:** здатність до впровадження дидактичних механізмів реалізації компетентнісного підходу в освітньому просторі вищої школи;
- **операційну компетентність:** здатність до створення продуктів навчального та навчально-методичного спрямування; здатність адаптувати практику до специфічних освітніх контекстів;
- **рефлексивну компетентність:** здатність до рефлексії цінностей, що є визначальними та відповідними освітній діяльності; здатність включатися до критичного діалогу, керувати та обґрунтовувати комплексні соціальні процеси у межах своїх професійних домінант.

У процесі вивчення курсу важливо зосередити увагу на *засвоєнні знань* з таких питань: особливості наукового пізнання; концептуальні підходи у сучасній педагогіці; логіка та методика наукового дослідження; науковий апарат дослідження.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання індивідуальних навчально-дослідницьких завдань.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідницької та

самостійної роботи студенти *оволодівають такими уміннями і навичками:*

- 1) обирати (пропонувати, формулювати) тему науково-педагогічного дослідження;
- 2) формулювати об'єкт, предмет, мету, завдання, гіпотезу дослідження;
- 3) добирати комплекс методів, адекватних меті й завданням дослідження;
- 4) користуватися методами соціометрії, математичної статистики для обробки результатів дослідження;
- 5) здійснювати науково-педагогічне дослідження у вигляді магістерської роботи та статті.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідницьких завдань, зокрема, підготовка наукової статті, складання тез, анотацій до наукової статті, підготовка плану-проспекту магістерського дослідження; проведення анкетування та інтерв'ю.

Кількість годин, відведених освітньо-науковою програмою на вивчення магістрантами дисципліни галузі знань 01 Освіта, спеціальності 011 «Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)» становить 150 год., із них лекцій – 16 год., семінарські заняття – 16 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 80 год., іспит – 30 год.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Предмет: логіка та методи наукового дослідження, основні етапи науково-педагогічного дослідження, його особливості.

Курс: підготовка магістрів	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: <i>5 кредитів</i></p> <p>Змістові модулі: 4 модулі</p> <p>Загальний обсяг дисципліни (години): <i>150 годин</i></p> <p>Тижневих годин: <i>4 години</i></p>	<p><i>Галузь знань 01 Освіта</i></p> <p><i>Спеціальність 011 «Науки про освіту (Педагогіка вищої школи)»</i></p> <p><i>другий (магістерський) рівень освіти</i></p>	<p>Денна форма навчання Нормативна Рік підготовки: 5. Семестр: 9 Аудиторні заняття: <i>32 год.</i>, з них: Лекції (теоретична підготовка): <i>16 год.</i> Семінарські заняття: <i>16 год.</i> Модульний контроль: <i>8 год.</i> Самостійна робота: <i>80 год.</i></p> <p>Вид контролю: екзамен.- 30 год.</p>

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин					
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	Модульний контроль
Змістовий модуль I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ							
1.	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції. Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками	14	4	2	2	10	
2.	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	16	4	2	2	10	2
<i>Разом</i>		30	8	4	4	20	2
Змістовий модуль II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ							
3.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	14	4	2	2	10	
4.	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення. Тлумачення, апробація і оформлення результатів педагогічного дослідження	16	4	2	2	10	2
<i>Разом</i>		30	8	4	4	20	2
Змістовий модуль III. МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ							
5.	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	14	4	2	2	10	
6.	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці. Історико-педагогічні і порівняльно-педагогічні методи педагогічних досліджень	16	4	2	2	10	2
<i>Разом</i>		30	8	4	4	20	2
Змістовий модуль IV. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ							
7.	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування, методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду, метод експерименту.	14	4	2	2	10	
8.	Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення	16	4	2	2	10	2
<i>Разом</i>		30	8	4	4	20	2
<i>Екзамен</i>		30					
<i>Разом за навчальним планом</i>		150	32	16	16	80	8

III. ПРОГРАМА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції (2 год.)

Багатозначність поняття "методологія". Методологія педагогіки, її предмет і завдання. Функції (описова і нормативна) та рівні методологічного знання (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, технологічний). Методологічне забезпечення досліджень у галузі педагогіки.

Універсальні методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень (принцип об'єктивності і вимога доказовості, принцип розвитку (сутнісний аналіз) і вимога врахування змін педагогічної дійсності, розкриття суперечностей досліджуваного предмету, генетичний принцип, принцип єдності логічного й історичного, системний підхід, принцип цілісності, принцип синергії). Конкретно-наукові методологічні принципи (або підходи) психолого-педагогічних досліджень (принцип поєднання існуючого і нормативного, діяльнісний підхід, особистісно орієнтований підхід, діалогічний підхід, дитиноцентричний підхід, аксіологічний підхід, етно-педагогічний підхід як різновид культурологічного). Вимоги до проведення психолого-педагогічних досліджень.

Єдність і відмінності педагогічної науки і педагогічної практики. Сфери взаємовпливів педагогічної науки і педагогічної практики – управління розвитком педагогічної науки і практики, розробка ефективних систем навчання і виховання, створення достовірних прогностичних досліджень. Педагогічна діяльність як підсистема суспільної діяльності та її підсистеми – робота вчителя, адміністративна робота, діяльність вчених-педагогів, транслявання результатів наукової роботи освітянам. Педагогічна дійсність як основа системи "педагогічна наука – педагогічна практика". Чинники її динаміки.

Форми зв'язку педагогіки з іншими науками. Філософія як необхідна умова розвитку педагогічної думки. Позитивізм і неопозитивізм. Екзистенціалізм. Неотомізм. Прагматизм. Гуманістична філософська парадигма. Зв'язок педагогіки і психології. Педагогіка і соціологія

Основні поняття теми: методологія педагогіки, описова і нормативна функції методології педагогіки, ієрархія рівнів методологічного знання, методологічне забезпечення, психолого-педагогічні дослідження, педагогічна дійсність, принцип, основні методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень, конкретно-наукові принципи психолого-педагогічних досліджень, методологічні вимоги, аксіологічний підхід, педагогічна наука, педагогічна практика, педагогічна діяльність, педагогічна дійсність, прогностичні дослідження, складові педагогічної діяльності, різновиди зв'язку педагогіки з іншими науками, парадигма

Семінар 1. Роль методології у сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях. Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками. Роль педагогічної науки у педагогічній практиці та її зв'язки з іншими гуманітарними науками (2 год.)

Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності (2 год.)

Суть понять "наукове дослідження", "стихійно-емпіричне пізнання", "педагогічне дослідження". Форми відображення педагогічної дійсності (наукове пізнання, стихійно-емпіричне пізнання, художньо-образне відображення). Особливості наукового пізнання. Завдання педагогічних досліджень. Види педагогічних досліджень (фундаментальні, прикладні, розробки) та їх завдання.

Логіко-структурна модель педагогічного дослідження (за В. Загвязинським і С. Гончаренком). Варіанти схем послідовності основних етапів сучасних психолого-педагогічних досліджень – фундаментального, теоретико-експериментального, експериментального.

Основні поняття теми: наукове пізнання, стихійно-емпіричне пізнання, художньо-образне відображення, особливості наукового пізнання, фундаментальні дослідження, прикладні дослідження, методичні розробки (методичні рекомендації), монографії, дисертації.

Семінар 2. Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження (2 год.)

Протиріччя між запитамі практики і обмеженими можливостями педагогічної теорії. Шляхи визначення педагогічної *проблеми*: аналіз історії розвитку проблеми, історіографія проблеми, глибоке вивчення сучасного стану освітньої сфери, аналіз широкої бази наукових джерел, встановлення меж вірогідного матеріалу. Вимоги до формулювання *теми* дослідження (загальнопедагогічні і конкретно-наукові, стильові). *Актуальність* як критерій важливості теми для збагачення наукового знання, розв'язання насущних проблем педагогічної практики. Обґрунтування актуальності дослідження. Визначення і суть *об'єкта* і *предмета* дослідження як теоретичного ядра дослідження, їх співвідносність. Поняття про *мету* і *завдання* дослідження. Формулювання завдань дослідження як конкретизація мети і визначення логіки його здійснення. Типи завдань: історико-діагностичні, теоретико-моделювальні, практико-перетворювальні

Основні поняття теми: педагогічна проблема, історіографія проблеми, джерельний пошук, тема дослідження, актуальність дослідження, наукові критерії, об'єкт і предмет дослідження, цілеспрямовання, мета дослідження, "дерево цілей" і "драбина завдань".

Семінар 3. Основні компоненти науково-педагогічних студій (2 год.)

Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження (2 год.)

Визначення поняття "гіпотеза дослідження", зв'язок гіпотези з проблемою, об'єктом і предметом теоретико-методологічного і прикладного дослідження. Прості і складні гіпотези. Теоретичні і емпіричні гіпотези. Структура гіпотези (твердження, передбачення, наукове обґрунтування). Вимоги до конструювання гіпотези. Поняття про концепцію дослідження. Поняття про новизну дослідження, новизна теоретичних (закономірності, принципи, концепція, гіпотеза) і практичних (правила, рекомендації, методи, засоби, вимоги) результатів дослідження. Теоретичне значення наукової роботи як визначення критерію впливу результатів дослідження на вже існуюче науково-педагогічне знання. Поняття про практичне значення дослідження. (обґрунтування шляхів, способів використання результатів дослідження у практиці, представлення вже впроваджених матеріалів із висвітленням їх ефективності, зазначення того, де ще можливо і доцільно використати одержані результати).

Систематизація результатів дослідження, їх тлумачення: встановлення об'єктивного значення одержаних результатів для освітньої теорії і практики, визначення ступеня новизни і можливої ефективності застосування результатів (матеріалів) дослідження. Поняття про апробацію результатів дослідження. Форми апробації.

Оформлення результатів наукового дослідження. Характеристика магістерської роботи. Вимоги до її побудови: структура наукової роботи (*вступ* з методологічним апаратом дослідження; *основний зміст*, де описано і розкрито пошукову і досвідно-експериментальну роботу дослідника, вміщено авторський аналіз явищ і матеріалів, що вивчалися; *висновки*, в яких узагальнено результати проведеного дослідження; *список використаних джерел*). Підготовка до захисту і захист магістерської роботи.

Основні поняття теми: гіпотеза дослідження, "поняттєвий ланцюжок", структура гіпотези, умова верифікації гіпотези, концепція дослідження, ідея, задум, новизна результатів дослідження, інтерпретація результатів дослідження, апробація результатів дослідження, магістерська робота, структура магістерської роботи, цитування і посилання на інші джерела, стиль викладу, бібліографічний опис джерел, список використаних джерел, додатки.

Семінар 4. Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження .

Обробка, інтерпретація дослідницьких матеріалів, оформлення магістерського дослідження (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ

Тема 5. Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку (2 год.)

Сучасна стратегія оновлення і розвитку освіти. Основні напрями освітніх модернізацій у контексті науково-педагогічних досліджень. Метод наукового пізнання (визначення, функції), класифікація методів наукового пізнання: філософські методи; загальнонаукові підходи і методи; власне психолого-педагогічні методи. Емпіричні і теоретичні методи психолого-педагогічних досліджень. Експериментально-теоретичні методи як різноманітні варіанти поєднання емпіричних і теоретичних методів. Порівняльно-історичні методи психолого-педагогічних досліджень. Загальнонаукові математичні методи як допоміжні у психолого-педагогічних дослідженнях.

Основні поняття теми: соціальна зумовленість діяльності освітньої галузі,

педагогічна наука як чинник розвитку освіти, людиноцентризм, цілісність навчально-виховного процесу, метод, наукове пізнання як метод, взаємозв'язок методів, філософія як всезагальна основа педагогічних досліджень, характерні ознаки наукового методу (об'єктивність, відтворюваність, евристичність, необхідність, конкретність), поняття моделі, моделювання, емпіричні знання.

Семінар 5. Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі (2 год.)

Тема 6. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці (2 год.)

Теоретичні методи як знаряддя встановлення прихованих закономірностей, взаємовпливу чинників розвитку педагогічного явища або процесу. Мислення, його форми. Загальнонаукові логічні методи – основа теоретичного психолого-педагогічного дослідження. Теоретичний аналіз і синтез (класифікаційний аналіз, каузальний аналіз). Абстрагування і конкретизація. Індукція і дедукція. Метод моделювання і його етапи (конструювання моделі процесу, експериментальне дослідження моделі, перехід від моделі до природного, первинного об'єкту з перенесенням на нього результатів моделювання).

Вимірювання у педагогіці, їх складність. Шляхи одержання кількісних показників педагогічного дослідження. Функції методи математичної статистики в педагогіці. Поняття "середня арифметична величина", "шкали", "медіани", "мода". Шкала найменувань, шкала порядку. Визначення вірогідності дослідження, коефіцієнт Стюдент.

Специфіка історико-педагогічних досліджень. Методи історико-педагогічного дослідження. Генетичний метод як форма діалектичного методу. Конкретно-історичний метод. Проблемний підхід. Синхронний і діахронний підхід. Герменевтичний підхід. Синергетичний підхід. Хронологічні межі і географічні рамки дослідження. Біографічно-персоналістичний метод. Поняття про "опонентське коло". Види джерел історико-педагогічних досліджень (архівні матеріали, офіційні документи, статистичні відомості, підручники і навчальні посібники, шкільна документація, мемуарна література, епістолярій). Види наукової інформації, друковані, рукописні джерела, Інтернет-джерела. Вимоги до оформлення посилань, додатків.

Конкретно-наукові методи порівняльно-педагогічних досліджень (метод кластерного аналізу, зіставно-порівняльний метод, порівняльно-типологічний метод, метод мережевої моделі). Особливості застосування дослідницьких методів у порівняльно-педагогічних дослідженнях.

Науковий текст як феномен педагогічного дослідницького простору. Сильова типологія наукового тексту. Особливості наукових текстів-висловлювань.

Основні поняття теми: мислення, поняття, судження, умовиводи, теоретичне пізнання, форми теоретичного пізнання, розум і мислення, інтуїція і уява, аналіз (каузальний і класифікаційний), синтез, індукція і дедукція, абстрагування, конкретизація, порівняння, узагальнення, класифікація, моделювання, методи математичної обробки в педагогіці (ранжування, шкалування, статистичні), шкала, поняття вірогідності дослідження, генетичний метод, зіставно-порівняльний метод, феноменологічний метод, герменевтичний метод, синхронний і діахронний підхід,

педагогічна персоналія, цитування і посилання, транскитування, збереження автентичності історичного матеріалу, джерела і джерельний пошук, кластер-аналіз. первинні, вторинні, третинні джерела інформації.

Семінар 6. Характеристика теоретичних методів педагогічних досліджень (2 год.)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ. ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ. ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА І МАЙСТЕРНІСТЬ ДОСЛІДНИКА

Тема 7. Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування (2 год.)

Загальна характеристика емпіричних методів педагогічного дослідження. Метод вивчення психолого-педагогічної наукової і методичної літератури, архівних матеріалів. Прийоми роботи з книгою. Бібліографічний пошук і опис. Обробка одержаної інформації і види її представлення (стислий загальний опис – анотування, конспектування, окремі виписки і цитати, таблиці, графіки).

Спостереження як метод збирання інформації. Його основні характеристики. Види спостережень: цілеспрямоване і випадкове, суцільне і вибіркоче, безпосереднє і опосередковане, тривале і короткочасне, констатувальне і оцінне, каузальне і експериментальне, польове і лабораторне. Різноманітність способів фіксації результатів спостереження. Загальні вимоги до проведення спостереження.

Бесіда як метод одержання інформації в логічній формі. Формалізовані (зі стандартизовано поставленими питаннями і з реєстрацією відповідей) і неформалізовані бесіди. Методика проведення і техніка фіксації результатів.

Методи опитування: анкетування, тестування, інтерв'ю, соціометрія. Переваги і недоліки методів опитування. Види *анкетування* (відкриті, закриті, змішані), вимоги до змісту анкет. Особливості проведення *інтерв'ю*, вимоги до розробки змісту його питань. *Тестування* як спосіб вивчення продуктивності системи впливів на об'єкти. Види тестів. Вимоги до тестів - валідність і надійність. Соціометричний метод як спосіб розкриття структури міжособових відносин, його види.

Поняття про метод експерименту, його роль в педагогічному дослідженні, його синтезуючий характер. Види експериментів: природний і лабораторний. Типи експериментів: констатувальний або зондувальний, формувальний, перевіральний, порівняльний. Поняття про класичний і багатофакторний експеримент. Завдання психолого-педагогічного експерименту. Умови ефективності проведення експерименту. Етапи реалізації експерименту: 1-й – підготовчий, 2-й – власне проведення експерименту, 3-й – підведення підсумків). Рекомендації щодо проведення педагогічного експерименту.

Особливості використання методу вивчення результатів (або продуктів) діяльності особистості як синтезуючого методу її дослідження. Продукти діяльності особистості. Використання ТЗ для вивчення особи у процесі діяльності. Значущість для науки і об'єктивність даних, одержаних за допомогою ТЗ. Метод вивчення педагогічної документації як важливе джерело інформації про динаміку розвитку особистості, про практику організації навчально-виховного процесу. Метод контент-аналізу як різновид

вивчення документації (текстів).

Метод вивчення і узагальнення кращого (передового) досвіду. Поняття "педагогічний досвід", "передовий педагогічний досвід". Ознаки передового педагогічного досвіду. Науковий аналіз і узагальнення передового педагогічного досвіду як мета одержання нового інструменту удосконалення і модернізації педагогічного процесу. Джерела вивчення передового педагогічного досвіду. Оцінка досвіду.

Основні поняття теми: анотація, картотека, каталог, бібліографічний опис, лонгітюдне спостереження, польове спостереження, каузальне спостереження, спостереження у природних і лабораторних умовах, метод узагальнення незалежних характеристик, респондент, тести, валідність тестів, інтерв'ю думок і документальне інтерв'ю, параметрична і непараметрична соціометрія, соціограми, продукти діяльності, застосування технічних засобів як допоміжних способів накопичення інформації, контент-аналіз, передовий досвід, позитивний досвід, негативний досвід, новаторський досвід, модифікуючий досвід, визначення ефективності досвіду, природний експеримент, лабораторний експеримент, класичний експеримент, констатувальний або зондувальний, формувальний, перевіряльний, порівняльний експерименти

Семінар 7. Характеристика методу вивчення психолого-педагогічних джерел, методів спостереження, бесіди, методів опитування, експерименту.. Характеристика методів вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду (2 год.).

Тема 8. Педагогічна майстерність і культура дослідника. Недоліки досліджень щодо їх методологічного забезпечення (2 год.)

Професійно-значущі якості педагога-дослідника. Авторитет дослідника. Педагогічна майстерність дослідника. Творча індивідуальність і новаторство. Педагогічна інтуїція. Наукова добросовісність. Культура поведінки педагога-дослідника.

Поширені помилки у побудові і способах викладу результатів дослідження. Відхід від предмета дослідження (необґрунтовані відступи і задовгі екскурси), логічна "розірваність" тексту, непропорційний розподіл матеріалу, науково-популярний або публіцистичний виклад, опис педагогічного процесу замість його аналізу, недоречності у використанні термінів і понять, захоплення цитуванням (водночас є роботи, в яких не можна зрозуміти що належить автору, а де матеріали інших авторів). Банальність (або очевидність) тверджень і висновків. Висновки – не оглядом зробленого, а концентроване розкриття суті результатів. Недоречність побутової лексики, розпливчастих формулювань, неправильне використання наукової термінології, переобтяженість і невмотивоване ускладнення використовуваної термінології.

Основні поняття теми: наукова праця, майстерність дослідника, науковий авторитет, ерудиція, наукова добросовісність, стильові недоліки викладу наукового матеріалу, поняттєво-термінологічні недоречності, необґрунтованість або аморфність наукових результатів, тривіальність висловлювань..

Семінар 8. Педагогічна майстерність і культура дослідника (2 год).

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень»

Разом: 150 год., лекції – 16 год., семінарські заняття – 16 год., самостійна робота – 80, модульний контроль – 8 год., іспит – 30 год.

Тиждень	I	II	III	IV
Модулі	Змістовий модуль I		Змістовий модуль II	
Назва модуля	МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ		МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
Кількість балів за модуль	59 балів		59 балів	
Лекції	2 год. (1бал)	2 год. (1бал)	2 год. (1бал)	2 год. (1бал)
Семінарські заняття	2 год. (11балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)
Теми лекцій	Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції	Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження	Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення
Теми семінарських занять	Роль методології у сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях	Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці	Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження	
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульний контроль №1 25 балів		Модульний контроль №2 25 балів	

Тиждень	V	VI	VII	VIII
Модулі	Змістовий модуль III		Змістовий модуль IV	
Назва модуля	МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ		ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА І МАЙСТЕР-НІСТЬ ДОСЛІДНИКА	
Кількість балів за модуль	59 бал		59 бали	
Лекції	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бал)	2 год. (1 бал)
Семінарські заняття	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)	2 год. (11 балів)
Теми лекцій	Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку	Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці	Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування	Емпіричні методи педагогічних досліджень: методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду
Теми семінарських занять	Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі	Характеристика теоретичних методів педагогічних досліджень	Характеристика методу вивчення психолого-педагогічних джерел, методів спостереження, бесіди, методів опитування	Характеристика методів вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду
Самостійна робота	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів
Види поточного контролю	Модульний контроль №3 25 балів		Модульний контроль №4 25 балів	
Підсумковий контроль	Екзамен (40 балів)			

**V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Семінар 1**

Тема : Роль методології у сучасних наукових психолого-педагогічних дослідженнях. Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками. Роль педагогічної науки у педагогічній практиці та її зв'язки з іншими гуманітарними науками (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Методологія педагогіки, її рівні і функції
2. Види і проблематика науково-педагогічних досліджень
3. Універсальні методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень
4. Конкретно-наукові методологічні принципи психолого-педагогічних досліджень
5. Взаємозв'язок і відмінності педагогічної науки і педагогічної практики
6. Педагогічна діяльність та її складові
7. Значення філософії для педагогічної науки
8. Співвідносність педагогіки і психології
9. Педагогіка і соціологія

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [2; 3; 5; 6; 8; 12; 13; 14;18]

Додаткова: [6; 7; 10].

Семінар 2

Тема: Наукове дослідження як форма пізнавальної діяльності в педагогіці (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Педагогічне дослідження як підсистема наукового дослідження,
2. Форми відображення педагогічної дійсності
3. Цілі педагогічних досліджень, їх види
4. Варіанти моделей педагогічного дослідження відповідно до видів педагогічних досліджень
5. Логіко-структурна модель педагогічного дослідження (за В. Загвязинським і С. Гончаренком).
6. Варіанти схем послідовності основних етапів сучасних психолого-педагогічних досліджень – фундаментального, теоретико-експериментального, експериментального.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [2; 5; 9; 11; 12; 13; 18]

Додаткова: [1; 3; 6; 10].

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО
ДОСЛІДЖЕННЯ**

Семінар 3

Тема: Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Проблема, тема і актуальність дослідження
2. Мета і завдання дослідження
3. Концепція, гіпотеза дослідження
4. Об'єкт і предмет дослідження
5. Новизна, теоретичне і практичне значення дослідження
6. Типи завдань: історико-діагностичні, теоретико-моделювальні, практико-перетворювальні

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [3; 5; 6; 8; 11; 13; 17; 18; 21]

Додаткова: [1; 3; 6; 10; 13]

Семінар 4

Тема: Компоненти наукового апарату педагогічного дослідження .

Обробка, інтерпретація дослідницьких матеріалів, оформлення магістерського дослідження (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Складові процесу систематизації результатів дослідження, їх тлумачення
2. Види апробації результатів дослідження
3. Особливості структури і оформлення магістерської роботи
4. Підготовка до захисту і захист магістерської роботи

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [3; 5; 8; 12; 17; 24]

Додаткова: [3; 4; 6; 10].

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.
МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ**

Семінар 5

Тема: Основні методи наукового пізнання, їх класифікація та значення для модернізації освітньої галузі (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

1. Поняттєво-термінологічний апарат теми

2. Ціннісні виміри модернізації вітчизняної освіти

3. Ознаки наукового методу
4. Система методів наукового пізнання
5. Теоретичні та емпіричні методи педагогічних досліджень
6. Роль математичних методів у сучасних педагогічних дослідженнях

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [2; 5; 8; 12; 13; 14; 18; 26]

Додаткова: [2; 6; 13; 15].

Семінар 6

Тема: Характеристика теоретичних методів педагогічних досліджень (2 год.)

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Роль теоретичних методів у проведенні педагогічних досліджень
2. Аналіз і синтез, індукція і дедукція, абстрагування і конкретизація
3. Порівняння, класифікація, узагальнення
4. Поняття про моделювання у педагогіці
5. Роль математичних методів у сучасних педагогічних дослідженнях
6. Традиційні загальнонаукові методи в історико-педагогічних і порівняльно-педагогічних дослідженнях
7. Конкретно-наукові методи в історико-педагогічних і порівняльно-педагогічних дослідженнях

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [1; 4; 5; 6; 8; 13; 15; 18; 19; 24] Додаткова: [1; 3; 6; 10].

Семінар 7

Тема : Характеристика методу вивчення психолого-педагогічних джерел, методів спостереження, бесіди, методів опитування, експерименту. Характеристика методів вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду (2 год.).

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Новітні методи і підходи до в історико-педагогічних і порівняльно-педагогічних досліджень
2. Види і типи джерел
3. Емпіричні методи педагогічних досліджень
4. Робота з різними видами джерел
5. Різновиди спостережень
6. Особливості методів опитування
7. Наукове спрямування методів вивчення результатів діяльності особистості.
8. Метод вивчення педагогічної документації, контент-аналіз
9. Роль і значення методу вивчення педагогічного досвіду
10. Джерела вивчення педагогічного досвіду

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [6; 12; 19; 21; 22; 24; 25]

Додаткова: [1; 5; 8; 9; 11].

**ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.
ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ**

Семінар 8.

Тема : Педагогічна майстерність і культура дослідника(2 год).

План заняття

I. Теоретична частина

Поняттєво-термінологічний апарат теми

1. Професійно-значущі якості педагога-дослідника.
2. Авторитет дослідника.
3. Педагогічна майстерність дослідника.
4. Творча індивідуальність і новаторство дослідника..
5. Педагогічна інтуїція дослідника .
6. Наукова добросовісність дослідника.
7. Культура поведінки педагога-дослідника.

II. Навчальна дискусія

Рекомендована література

Основна: [2; 3; 5; 8; 17; 21]

Додаткова: [1; 10; 14].

**VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.**

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: навести різні визначення поняття "методологія"; схарактеризувати значення методології для розвитку науки; навіщо досліднику потрібно знати методологію; які методологічні джерела педагогічного дослідження.
2. Зобразіть рівні методології у схематичному вигляді.
3. Опишіть будь-які три універсальні методологічні принципи (на вибір) педагогічних досліджень (у вигляді повідомлення).
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: чому необхідне наукове обґрунтування педагогічної практики; чим відрізняються педагогічна наука і педагогічна практика; що таке модернізація освіти, чим вона спричинюється; у чому полягає інтегративна функція педагогіки. Навести визначення поняття "парадигма".
5. Обґрунтуйте вплив певної філософської течії (неопозитивізм, неотомізм, прагматизм, гуманістична парадигма – один на вибір) на розвиток певного напрямку у педагогіці (у вигляді повідомлення).
6. Накресліть схему зв'язків між суспільно-гуманітарною дійсністю, педагогічною дійсністю, педагогічною діяльністю, педагогічною наукою і педагогічною практикою.

Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: у чому полягає відмінність між поняттями "наукове дослідження" і "педагогічне дослідження"; опишіть і

схарактеризуйте види педагогічних досліджень; розкрийте завдання педагогічних досліджень.

2. Зобразіть структуру наукового дослідження у вигляді схеми.

3. Окресліть етапи свого магістерського дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження

Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція, мета і завдання дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення дослідження

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: схарактеризувати кожен з основних компонентів науково-педагогічного дослідження (проблема, тема, актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, гіпотеза, методологічні і теоретичні засади, наукова новизна і теоретичне значення, практичне значення, висновки); критерії оцінки результатів наукового дослідження.

2. Окресліть основні компоненти свого магістерського дослідження.

3. Обґрунтуйте необхідність розробки гіпотези і концепції дослідження.

4. Проаналізуйте наукове дослідження (на Ваш вибір) щодо дотримання таких вимог: актуальність теми, наукова новизна, теоретичне і практичне значення, важливість результатів дослідження для практичної діяльності і подальших наукових досліджень.. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: яке із значень поняття "інтерпретація" (зверніться до різних тлумачних словників) найбільше відображає його смисл стосовно результатів педагогічного дослідження; які завдання покладені на тлумачення педагогічних фактів або явищ; поясніть роль критики у досягненні істини; поясніть, що таке дисертація та її особливості як наукового дослідження; які є ступені дисертаційних робіт; які відмінності між магістерською роботою і кандидатською дисертацією.

5. Розкрийте зміст поняття "апробація", значення апробації у встановленні істинності результатів роботи, опишіть види апробації. Окресліть, як Ви апробуватимете результати магістерського дослідження. опишіть види викладу результатів дослідження.

6.. Підготувати обґрунтування та план-проспект свого магістерського дослідження.

****Визначити, які з основних компонентів науково-педагогічного дослідження не входить до обов'язкових компонентів магістерської роботи.**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III.

МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ

Тема 5. Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: в яких напрямках відбувається оновлення освіти в Україні; на яких філософських засадах будується сучасна освітня стратегія в Україні; на які привідні психолого-педагогічні принципи спирається модернізація освіти в Україні; що таке метод у широкому і вузькому значенні; ознаки наукового методу.

2. Розкрийте відмінності між науковим пізнанням і стихійно-емпіричним.

3. Розробіть схему групування методів наукового пізнання.

Тема 6. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть і специфіка теоретичного пізнання; суть і види процесу мислення; суть процесів аналізу і синтезу, абстрагування і конкретизації, індукції і дедукції; що таке шкала найменувань, шкала порядку.
2. Опишіть поняття і процес моделювання в педагогічному дослідженні.
3. Представте приклад використання математичної шкали в педагогічному дослідженні.
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: генетичний метод; конкретно-історичний метод; біографічно-персоналістичний метод, герменевтичний підхід, синергетичний підхід. Обґрунтуйте, які з цих методів є конкретно-науковими, які – загальнонауковими.
5. Опишіть один з конкретно-наукових методів порівняльної педагогіки.
6. Представте по три конкретних приклади первинних, вторинних, третинних джерел.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV.

ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ

Тема 7. Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: схарактеризувати види методів вивчення психолого-педагогічної і методичної літератури, методів збирання інформації, методів опитування; чи є соціометричний метод видом методу опитування - дати розгорнуту відповідь.
2. Розробіть схему класифікації емпіричних методів педагогічних досліджень. Наведіть класифікацію психолого-педагогічних тестів.
3. Оберіть персоналію сучасного педагога-вченого і створіть бібліографію його праць (до 15 одиниць).
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть методу вивчення продуктів діяльності у педагогічному дослідженні; схарактеризуйте особливості методу вивчення педагогічної документації; типи передового педагогічного досвіду.
5. Обґрунтуйте, які методи емпіричних досліджень і як Ви використовуватиме при виконанні магістерської роботи.
6. Оберіть приклад новаторського досвіду з історії педагогіки і обґрунтуйте висновок, яким критеріям передового досвіду він відповідає.

Тема 8. Емпіричні методи педагогічних досліджень: метод експерименту

Педагогічна майстерність і культура дослідника

1. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: суть методу експерименту; обґрунтуйте важливість методу експерименту для педагогічного дослідження; суть констатувального експерименту; суть формувального експерименту, суть перевіряльного експерименту.
2. Підготуйте план-проект експерименту, що Ви проводитимете згідно з темою магістерської роботи.
3. Обґрунтуйте етапи проведення Вами педагогічного експерименту.
4. Підготуйте відповіді на такі теоретичні питання: сформулюйте професійно важливі якості, які визначають авторитет педагога-дослідника; розкрийте поняття наукової добросовісності.
5. Розкрийте суть наукової критики та її значення для результатів дослідження.

6. Проаналізуйте обґрунтування та план-проспект магістерського дослідження колеги по навчанню (на Ваш вибір).

VII. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін в-ня (тижні)
Змістовий модуль I. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ			
Тема 1. Методологія педагогіки: визначення, завдання, рівні, функції Співвідношення педагогічної науки з педагогічною практикою та з іншими науками (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	I
Тема 2. Дослідження у педагогіці як особлива форма пізнавальної діяльності (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, модульний контроль, іспит	5	II
Змістовий модуль II. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ І ПОНЯТТЄВИЙ АПАРАТ ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ			
Тема 3. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: проблема, тема, актуальність, об'єкт, предмет, мета і завдання дослідження (10год.)	Самостійна робота, МК, іспит	5	III
Тема 4. Методологічні компоненти науково-педагогічних студій: гіпотеза, концепція дослідження, новизна, теоретичне і практичне значення (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	IV
Змістовий модуль III. МЕТОДИ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ПЕДАГОГІЦІ			
Тема 5. Основоположні ідеї сучасних психолого-педагогічних теорій. Роль методів наукового пізнання у їх розвитку (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	VII
Тема 6. Теоретичні методи педагогічних досліджень. Математичні методи у педагогіці (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	VIII
Змістовий модуль IV. ЕМПІРИЧНІ МЕТОДИ У ПЕДАГОГІЦІ			
Тема 7. Емпіричні методи педагогічних досліджень: вивчення психолого-педагогічних джерел, спостереження, бесіда, методи опитування (10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	IX
Тема 8. Емпіричні методи педагогічних досліджень: методи вивчення результатів діяльності особистості і узагальнення педагогічного досвіду . Педагогічна майстерність і культура дослідника(10год.)	Семінарське заняття, самостійна робота, МК, іспит	5	X
Разом: 80 годин		Разом: 40 балів	

VIII. СИСТЕМА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ

Навчальні досягнення студентів з дисципліни «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип операційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл.8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій, семінарських занять	16
2.	Виступи на семінарських заняттях	64 (max 80)
3.	Модульні контрольні роботи (1, 2, 3, 4)	100
4.	Самостійна робота	40
5.	Підсумковий рейтинговий бал	220 (max 236)
6.	Екзамен	40

Коефіцієнт перерахунку – $220 : 60 = 3,6$

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, екзамен.

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумковий письмовий колоквиум, презентація статті.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі колоквиуму.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У табл. 8.4 представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Методологія і методи науково-педагогічних досліджень»

Таблиця 8.4

Розподіл балів, що присвоюються студентам

Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3	Змістовий модуль 4	Модульний контроль	Самостійна робота	Екзамен
Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять	Відвідування занять, підготовка до семінарських занять			
Т 1 – Т 2	Т 3 – Т 4	Т 5 – Т 6	Т 7 – Т 8			
24	24	24	24	100	40	40

Разом: 220 (тах 236) балів

Коефіцієнт перерахунку – $220 : 60 = 3,6$

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

ІХ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

X. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ навчальні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ засоби підсумкового контролю (комп'ютерна програма тестування, комплект друкованих завдань для підсумкового контролю);
- ✓ завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Методологія науково-педагогічних досліджень».
- ✓

XI. ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ ДЛЯ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

1. Наука та її функції.
2. Наукове пізнання.
3. Методологія: сутність поняття.

4. Концептуальні підходи у педагогіці.
5. Загальні поняття науково-педагогічного дослідження.
6. Методологічний апарат науково-педагогічного дослідження.
7. Методи науково-педагогічного дослідження.
8. Методи вивчення наукових і методичних джерел
9. Сутність та специфіка педагогічного експерименту.
10. Технологічний підхід до організації дослідно-експериментальної роботи в педагогічному дослідженні.
11. Використання в педагогічному дослідженні методів математичної статистики для обробки інформації.
12. Інтерпретація результатів науково-педагогічного дослідження.
13. Науковий стиль і довідковий матеріал педагогічного тексту.
14. Методологічний апарат магістерської роботи.

XII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої школи: курс лекцій: модульне навчання: навч. посібник. – К.: ІСДО, 1993. – 220 с.
2. *Валеев Г. Х.* Методология научной деятельности в сфере социогуманитарного знания / Г. Х. Валеев. – М.: Наука, 2005. – 234 с.
3. Введение в научное исследование по педагогике учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / Под ред. Ю. К. Бабанского, В. И. Журавлева. – М.: Просвещение, 1988. – 169 с.
4. *Вітвицька С. С.* Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання / С. С. Вітвицька. – 2-е вид. доп. та перероб. – К.: Центр навч. літератури, 2011. – 384 с.
5. *Гончаренко С. У.* Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. – К. - Вінниця, 2008. – 278 с.
6. *Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; голов. Ред. В. Г. Кремень.* – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. *Євдокимов В. І.* Педагогічний експеримент: навч. посібник для студентів пед. вузів / В. І. Євдокимов, Т. П. Агапова та ін. – Харків: ХДПУ ім. Г. Сковороди, 2001. – 147 с.
8. *Загвязинский В. И.* Исследовательская деятельность педагога: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / В. И. Загвязинский. – М.: Изд. центр "Академия", 2006. – 176 с.
9. *Загвязинский В. И.* Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / В. И. Загвязинский, Атаханов Р. – М.: Изд. центр "Академия", 2001. – 208с.
10. *Зайченко І. В.* Педагогіка: підручник для студентів вищих навч. закладів. – 2-е вид. – К.: "Освіта України", 2009. – 528 с.
11. *Клименюк А. В.* Методология и методика педагогического исследования: учеб. пособие / А. В. Клименюк, А. А. Калита, Э. П. Бережная. – К., 1988. – 98 с.
12. *Краевский В. В.* Методология научного исследования: пособие для студентов и аспирантов пед. вузов / В. В. Краевский. – СПб: СПбГПУ, 2001. – Вып.17. – 148 с.
13. *Краевский В. В.* Методология педагогики: новый этап: учеб. пособие для студентов

высших учеб. пед. заведений / В. В. Краевский, Е. В. Бережнова. – М.: Изд. Центр "Академия", 2006. – 400с.

14. *Кремень В. Г.* Філософія людиноцентризму в стратегіях освітнього простору / В. Г. Кремень. – К.: Пед. думка, 2009. – 520 с.

15. *Кудіна В. В.* Педагогіка вищої школи. – 2-ге вид., допов. / В. В. Кудіна М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К.: Ленвіт, 2007. – 194 с.

16. *Лутай В. С.* Філософія сучасної освіти: навч. посібник / В. С. Лутай. – К.: Центр "Магістр-S", 1996. – 256 с.

17. *Мартиненко С. М.* Організація науково-дослідницької роботи студентів з педагогічних дисциплін: навч.-метод. посібник / С. М. Мартиненко, А. М. Москаленко. – К., 2007.

18. *Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л.* Загальна педагогіка: навч. посібник / С. М. Мартиненко, Л. Л. Хоружа. – К.: Вид-во МАУП, 2009. – 176 с.

19. *Новиков А. М.* Методология образования / А. М. Новиков. – М.: Эгвес, 2002. – 320с.

20. *Новиков А. М.* Научно-экспериментальная работа в образовательном учреждении / А. М. Новиков: 2-е изд. – М.: Педагогика, 1998. – 134с.

21. *Пехота О.М.* Основи педагогічних досліджень: навч. посібник / О.М. Пехота. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К.: Знання, 2013. – 287 с.

22. *Попков В. А., Коржуев А. В.* Методология педагогики: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / В. А. Попков, А. В. Коржуев. – М.: Изд-во МГУ, 2007. – 208 с.

23. *Сидоренко В. К.* Основи наукових досліджень: навч. посібник / В. К. Сидоренко, М. А. Хайруддінов, У. А. Абдулгасіс. – Сімферополь: СОНАТ, 2000. – 168 с.

24. *Смирнов С. Д.* Педагогика и психология высшего образования: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / С. Д. Смирнов. – 3-е изд. – М.: Изд. Центр "Академия", 2007. – 400с.

25. *Спіцин Є. С.* Методика організації науково-дослідної роботи студентів у вищому навчальному закладі освіти. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 120 с.

26. *Сухомлинська О. В.* Історико-педагогічний процес: нові підходи до загальних проблем / О. В. Сухомлинські. – К.: А.П.Н., 2003. – 68 с.

27. *Хуторской А. В.* Педагогическая инноватика: учеб. пособие для студентов высших учеб. заведений / А. В. Хуторской. – М.: Изд. Центр "Академия", 2008. – 256 с.

Додаткова література

1. *Алексюк А. М.* Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія: підручник / А. М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.

2. *Бобрицька В. І.* Професійна підготовка майбутнього вчителя в реаліях процесу реформування вищої освіти / В. І. Бобрицька // Наук. записки НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2005. – № 59. – С. 14-24.

3. *Бондар В.* Термінологічний бум у педагогіці: методологічний аналіз / Володимир Бондар // Шлях освіти. – 2001. – № 4. – С. 7-10.

4. *Бордовская А. В.* Диалектика педагогического исследования: логико-методологические проблемы. – СПб.: СПбГПУ, 2001.

5. *Ваховський Л. Ц.* Методология досліджень історико-педагогічного процесу: постановка проблеми // Шлях освіти. – 2005. – №2. – С. 7-11.

6. *Гончаренко С., Кушнір В.* Педагогічний процес з погляду філософії ХХІ ст. // Шлях освіти. – 2005. – № 3. – С. 2-7.

7. *Гончаренко С., Кушнір В., Кушнір Г.* Методологічні знання як виявлення фундаменталізації професійної підготовки вчителя // Шлях освіти. – 2007. – № 3. – С. 2-8.

8. Дічек Н. П. Біографічний метод як інструмент дослідження вітчизняної історії педагогіки / Наталія Дічек // Шлях освіти . – 2001. – №4. – С. 15-20.
9. Дічек Н. П. Герменевтика і діалогізм як засади оновлення методологічної бази історико-педагогічних досліджень / Н. П. Дічек // Проблеми сучасної педагогічної освіти : сер. : педагогіка і психологія: зб. Статей : вип. 10. – Ч. 1. – Ялта: РВВ РВНЗ КГУ, 2006. – С. 164-171.
10. Кловак Г. Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник для студентів вищих навч. пед. закладів / Г. Т. Кловак. – Чернігів: Держ. центр наук.-тех. І екном інформації, 2003. – 260 с.
11. Лавриченко Н. М. Методологічні засади порівняльно-педагогічних досліджень // Шлях освіти. – 2006. – № 3. – С. 17-23.
12. Основні засади розвитку вищої освіти України / за ред. С. М. Ніколаєнка. – Тернопіль, 2006. – 321 с.
13. Савченко О. Я. Цілі і цінності реформування сучасної школи // Шлях освіти. – 1996. – №1. – С. 20-24.
14. Пехота О.М. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник / О.М. Пехота. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К.: Знання, 2013. – 287 с.
15. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2-х т. – М.: НИИ школьных технологий, 2006.
16. Слостенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию: учеб. пособие для студентов высших учеб. пед. заведений / В. А. Слостенин, Г. И. Чижакова. – М.: Изд. Центр "Академия", 2003. – 192 с.
17. Хоружа Л. Л. Проектна культура вчителя: етичний компонент // Шлях освіти . – 2005. – № 2. – С.11-16.
18. Цехмістрова Г.С. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник / Г.С. Цехмістрова, 2-е вид. допов. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2012. – 352 с.

Робоча програма навчального курсу
«МЕТОДОЛОГІЯ І МЕТОДИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»

Методологія науково-педагогічних досліджень. Програма навчальної дисципліни.
– К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016. – 33 с.